Jouni Inkala versei

Szopori Nagy Lajos fordításában

Jouni Inkala (sz. 1966) finn költő, a 90-es évek elején feltűnt új költőnemzedék egyik legérettebb, legjelentősebb lírikusa. A lét, az emberi lélek mélységeire, rezdüléseire és feszültségeire koncentrál, gyakran kiindulópontul használva és/vagy újraértelmezve az emberiség kulturális és művészeti örökségét, mítoszait. Bár nem ún. vallásos líra az övé, versei mélyén jól észrevehető a hívő ember látásmódja, amelyet pátosztalan természetességgel közvetítenek a míves prózát idéző, túlnyomórészt tárgyilagos-leíró, ám költői asszociációrendszerre épülő versszövegei.

A költő apja és felesége egyaránt evangélikus lelkész.

Eddig öt verseskötete jelent meg. A közölt versek a Pyhien seura (1996), a Sille joka jää (1998) és az Autiomaaretki (2000) című köteteiből valók.

A fordító

A SZÉKESEGYHÁZ ORGONASÍPJAI

A székesegyház orgonasípjai az égbe törekszenek,
s húzzák maguk után a felhőket, hárfát

pengető angyalok seregét. Egy vénember
gondosan az orrát fújja. Pátosszal

telten szigorú, ünnepélyes a templom
és csendes. Ugyan mit tudunk a pokolról,

mely a mise felhangzásakor kitartóan
forr, majd ugyanolyan lassan kihűl

bennünk. A mindössze két-
háromszáz tarkó vékony burka

alatti sötétségben. A villanygyertyák
gyöngécskén világítják meg mindezt

és a sok egyéb feltisztuló
szenvedést, emlékeinkben élőt vagy elfeledettet.

De emlékezni nem szűnünk meg.

EGY ESŐS ESTÉN BACHOT HALLGATOM

Dícsértessék Bach, a kéz, mely egy pillanatig
még akkor is komponált, mikor a lélek

elhagyta előbb az öreg Johannt,
majd Sebastiant is. Tiszteletére

a szavak, mint billentyűk, egymás után
hajtják meg fejüket. Mert amikor

a zene köszöntve árad be a szobába,
ölbe kell venni, mint a Szent

Anya gyermekét. A világba
érettünk születettet. A hegedűk,

szopránok és basszusok barátként,
rég várt, távollévő barátként

közelítenek a bútorokhoz.
És az elbeszélés, a fénylő és igaz, amely

a hideg téli égbolt alatt
épp az imént, a szénával bélelt jászolnál

és a gyermeknél esett meg, lángot gyújt
minden nyugalmas pillanatba. Így ülünk

még sokáig a szobában, hosszan, nagyon
hosszan egymásnak visszhangozva. Bach

és mi, többiek, mindannyian az ő imája.

A NAP EGY PILLANATA

A nap egy pillanata. A fenyők magukba nyelték
a naphosszat versengve éneklő madarakat.
Kékülő este, nehéz bármihez is
hasonlítani. Az ablak kőpárkányán szikla-
darabok a Földközi-tengerről. A könyv lapján
kávéfolt tejútja. Közelíteni próbál
a köd, mint jó ismerős bejönni,
de ma még az üveg túloldalán marad.
A levegőben hangulat. Várakozás. Valahol fájdalom.
Mintha az élet már többször is elindíttatott
volna, de hallani még mindig nem lehet.

BÁR ÍGY LEHETNE TÁVOZNI...

Bár így lehetne távozni innen:
pedálozva emelkedni föl az égbe!
Úgy hajtunk kedvesemmel a vakító
napsütésben a kerékpárúton, hogy
elmondani nem lehet. A szél egyfolytában
ölünkbe nyomul, hajunk lobog
a levegőben, szinte a holdat súrolja.
A szerelem folyamatos előzésben van.
A feketerigók, a barázdabillegető s a kerti geze
elmondják, honnan jövünk és azt is,
hová tartunk mi mindannyian.
Hanem amint az ismerős kontúrok
pillanatra eltűnnek a szeme elől
és bordái alatt nyugtalanul dörzsölgeti
kezét a szív, elég egyetlen pillantás
oldalt, maga mögé:
ott van, ott az a szem,
melybe egyszer bátorkodott belenézni
épp csak futólag, s így nem követte
mindjárt cafatokra. Igen, egyre ott van.
Az út észrevétlen kiszalad alólunk, még
szót váltani sem érkezünk.
Arcunkat hamarosan felhők csiklandozzák.
Zene hangzik föl, merőben más,
mint amit itt ismertünk meg.
Élünk, itt is életben vagyunk.

HŰSÉG DERMESZTŐ ESTÉN

Állok a megállónkban a hidegben, lassan
odafagyok a földhöz. Téged várlak.
Csoda ez. A versekben ezer év óta
ezt csinálják. Ujjaim úgy kulcsolódnak
össze melegedni, mint a fogadalom pillanatában
gyermekkoromban, régen, igen, úgy.
Lélegzésem mint füst a misén a komoly pap
himbálódzó kezéből. Gondolatban
nyáréjszakán igyekszem hozzád, el a kidőlt
villanyoszlop mellett, melynek helyzete valamit
ébren tart bennem. Társaságom egy csapatától
leszakadt sárszalonka, vígasztalan nász-zuhanásban.

MÁRTA VALLOMÁSA

Mondtam én is az Úrnak
munkám végezvén: „Fény vagy, látható,
szemem tudását elvakítod,

fényes nappal is." Igaz,
nem mindig érkeztem, mint mások,
ülni és hallgatni őt. Megbékélt lélekkel
az voltam, aki gyakorta

a dolgok folyását vigyázza.
Hogy kővörös és sziklahűs legyen
a bor. A frissen sült kenyér

meg olyan forró, mint keserű
szavak után a lelkiismeret.
De minden egyéb mellett én is mondtam,
kigondoltam izzó, perzselő

vallomásokat. Igen, én. Én is,
aki éppúgy nem kerestem a hatalmat
és a csillogást az Úr előtt, mint
az úton maradók bármelyike.

Sait Faik Abasıyanık két elbeszélése

Mányoki János fordításában

Sait Faik Abasıyanık életéről és irodalmi jelentőségéről a *Credo* 2000/1–2. számában röviden már olvashattunk (90. o.). A terjedelmi korlátok nem engedték, hogy Rubovszky Edit külön szóljon az író tengeri témájú elbeszéléseiről, amelyek az életmű kiemelkedően fontos részét képezik. Most azonban olyan írásokat mutatunk be, amelyek a tenger világában történnek.

A két elbeszélés külön-külön is megállja helyét, bár téma szerint összekapcsolódnak. Az Éjszaka Sivriadán rögtön hatott rám, a második írást vontatottnak, a sok párbeszédet némileg érdektelennek találtam. Mégis lefordítottam mindkét novellát, s nemcsak a tematikus összefüggés miatt. Inkább abban a hitben, hogy a nappal józanságát, életerejét, viszonylagos derűjét tükrözi a Reggel Sivriadán.

Bár a *Credó*ban – érthető módon – kevés török írás jelent meg, mégis érzékelhető, hogy az új török irodalomban fontos a tengerélmény. Halıkarnas Balıkçısı elbeszélése, Orhan Veli Kanık versei, Sait Faik Abasıyanık – most bemutatásra kerülő – két novellája folyóiratunk olvasóinak is ad erről némi fogalmat. Az említett szerzőket akár egymás mellett is érdemes olvasni, mert tengerélményük – hasonlóságában és különbségében – egyetlen nagy témát gazdagít.

Sait Faik Abasıyanık a forma terén sokat köszönhet a francia irodalomnak, míg hangulatában, témáiban erős a görög íz, a görög jelenlét. A magyar olvasó számára tanulságos, hogy a török kultúra, amely régmúltjában ezer párhuzamot kínál a mienkkel, s amely – a mienkhez hasonlóan – egykor tipikusan szárazföldi, újkori változatában mennyire mediterránná, mennyire levanteivé vált. Közép-Ázsiából, Mongóliából, lovas nomád ősöktől vett altáji nyelv közvetíti a Földközi-tenger nagy élményét.

Éjszaka Sivriadán

Áprilisi este volt; útra keltünk. Azon a távoli, pislogó fényű szigeten akartuk tölteni az éjszakát, hogy már hajnalban kimehessünk abroncsos keszegre.

Tehát korán akartunk indulni. Furcsa volt az idő. A távoli köd szinte viharfelhőnek látszott; de a keleti szél hirtelen szétszórta. A széllel sötét felhő érkezett, esőt hozott. Aztán szivárvány tűnt föl: teljes széltében átfogta az eget. Kalafat ekkor megszólalt:

– Hála Isten. Kezdhetjük. Rendbejött az idő. – Úgy vélekedett, hogy elkerültük a vihart: az égbolton a hét szín a nyugalom jele.

Amikor elindultunk, teljesen sima volt a tenger. A szivárvány időnként elrejtőzött, aztán újra föltűnt. Mi pedig csak mentünk, mintha a világteremtés napjaiban éltünk volna. Hátranéztem. Most a Çamlıca fölött kezdett sűrűsödni egy-két felhő.

– Jön a pojraz*, Kalafat – jegyeztem meg.

– Jöjjön csak – válaszolta. – Napnyugta előtt Oksiyán vagyunk.

– Túl korán kapcsolták be a viharjelzőt? – kérdeztem.

– Hiszen az állandóan villog – válaszolta.

Egy mérföldnyire voltunk Sivriadától, amikor a jobb felől érkező, addig csak könnyedén fújdogáló pojraz hirtelen fölerősödött.

Kalafat szélnek fordította a csónak orrát. Bal felől elhagytuk Sivrit, s kimentünk a nyílt vízre.

– Miért erre irányítod? – kérdeztem.

– Ha nem erre irányítom, hogyan érünk Sivribe? – kérdezett vissza. – Most, ha egyszer az áramlásra bízzuk a csónakot, egyetlen evezőcsapás nélkül a barlang előtt vagyunk.

Valóban úgy történt. A víz pontosan a barlang elé hozott bennünket. A csónak orrát a barlangba fordítottuk. Várakoztunk. Kalafat megmerítette a hálót, hatalmas rákokat fogott. Hirtelen megállt. Odaszólt a gyereknek: – Nézd csak, Sotiri. Talán a fóka jött meg, neszt hallottam.

A csónak farában ültünk a gyerekkel. Hátranéztünk: tízölnyire tőlünk izzadt, kövér négergyerekére hasonló szemével a fóka bámult ránk.

Bámult és lemerült.

– Ott van? – kérdezte Kalafat.

– Lemerült – válaszolta Sotiri.

– Majd megint följön. A barlangban éjszakázik. Elment a kedve a fickónak, mikor meglátott bennünket.

Az öreg remete évek óta ezen a környéken tanyázott. Otthagyta a messzi tengert, sok száz asszonyát, sok ezer gyerekét; fogta magát s eljött ide, a Márvány-tenger Sivri szigetére.

Lenyugszik a nap, visítoznak a sirályok; a károkatonák kijönnek a vízből, bolondul rázzák magukat, hogy nedves szárnyukat megemelhessék. A fóka nagy lármával újra fölbukkan, nehéz sóhajtással ismét lemerül. Jönnek a sirályok, mennek a károkatonák. Az est nagy kiáltozásban: nyugtalan, vörös. Hullámok verik a sötét sziklákat.

A barlangban Kalafat, a piros fényfoltokkal tarkított vízben, még mindig rákra vadászott.

– Sotiri! – kiáltotta hirtelen. – Vedd csak elő a haltartót, hogy a rákokat beletegyem. A csónak farában van még egy; de nézd meg jól, nem lyukas-e a vászon.

Az esti napfény megvilágította Sotiri hajlongó alakját: fekete haj, kivörösödött kéz, kék szemek. Szikla, tenger, nap és hal fényét-szagát árasztva nyújtózott a lábamnál, a csónak vége felé fordulva.

Kalafat fölemelte a merítőhálót és előbújt a barlangnyílásból.

* Hideg északkeleti szél

– Mi van fickó, nem találod a másik haltartót? Add ide legalább a dézsát! – rendelkezett.

A dézsát én nyújtottam át.

Sotiri fojtott hangon megszólalt a csónak farából:

– Nem találom a haltartót, főnök.

Otthagytuk a barlangot a fókának: a Yassıra néző oldalra eveztünk. Kihúztuk a csónakot a kavicsra. Sotiri és Kalafat valami tüzelőért ment. Én leültem a parton a fehér kövekre. Egy sirály nézésébe merültem: az alkonyi fény felé csapdosott piros lábával. Alig volt háromlépésnyire.

A hátán feküdt a sirály. Úszóhártyás, vörös lába időnként a levegőt verdeste. Mi történt vele, hajoltam fölé. A szeme nyitva volt. Szép feje időnként megrázkódott.

Váratlanul Sotiri tornyosult fölém: partra sodort, üres narancsosláda volt a hátán.

– Mi lesz ezzel a sirállyal, Sotiri? – kérdeztem.

– Hát elpusztul – mondta. – Mi lenne?

– Tényleg elpusztul?

– Talán bizony tetteti? Persze hogy elpusztul.

Sotiri a narancsosládát két szikla közé lódította: majd ott éjszakázunk. Aztán újra fölmászott a sziklákon, Kalafatot kereste. Egy sirály, egy áprilisi estén a hátára fordult; de még csak készült a halálra. Szívemet keserűség szorongatta: nem bírtam eljönni onnan. Kezembe vettem a madár fejét. Maroknyi tengervizet hoztam, a szájába csöpögtettem. Erőlködve megrázta fejét. Megremegett. Vége volt.

Yassıada fényei kigyúltak. A távolban egy vitorlás haladt. Jókedvem elmúlt: szomorú voltam, a sírás határán. Hirtelen úgy éreztem, hogy búcsúztatót kell mondanom.

Ők már meggyújtották a tüzet s bádoglapon pirították az összegyűjtött kagylót; én még mindig a sirállyal voltam.

– Mi van veled? – kérdezte Kalafat. – Verset írsz, vagy mi a fenét csinálsz?

– Meghalt a sirály – mondtam.

– Ha meghalt, meghalt – fűzte hozzá. – Az ember nem hal meg?

A teremtés napjaiban történt, az emberiség őskorát éltük. Ők vadásztak, tüzet raktak. Én a madárra írtam siratót; a tűz mellett készültem fölolvasni.

Az egész törzs nekibőszült:

– Ez a fickó már semmit sem mozdít? Csak üldögél a sziklán és töpreng? Meghalt a sirály: most már csak azt bámulná, csak arról mesélne?

Egész nap ezt hajtogatják. Aztán este lesz: meggyullad a rönk, a száraz ág. Szemben a szél mormolva szólaltatja meg a tengert; a sirályok még mindig őrülten sivítanak, én pedig a dalt, a madár siratóját próbálom. Szomorúság, magány, az összebújás vágya uralkodik két halász szívén. Lassan-lassan megértik: ügyefogyott barátjuktól ered a hangulat. Egy-két nap hálót foltoztam, halásztam is – hiába –, de nem daloltam már esténként szomorúságot, öröm utáni vágyat.

– Miért hallgatsz, fickó? – kérdezgették. – Hiszen úgy daloltál éjszakánként, mint a csalogány.

Másnap reggel, amikor halászni mentek, nem akartak fölkelteni. Otthagytak volna magamra.

Mikor pedig este lett, Kalafat rákezdte:

– Rajta, meséld már el a sirály halálát...

– A sirály – kezdtem – talán háromlépésnyire volt. Éppen lenyugodott a nap. Kelet felől lassanként kékes sötétség áradt: előbb a sziklákra, aztán a kavicsokra, végül a testemre.

Kalafat és Sotiri egymásra bámult:

– És aztán? – kérdezték.

Zavarba jöttem, elhallgattam.

Elvettem a tűz széléről egy kagylót; citromot facsartam rá. Egy falat kenyérrel bekaptam.

Sotiri elnyúlt mellettem. Álmos szemekkel meredt az arcomba.

– És aztán? – kérdezte.

Kalafatra néztem; már behunyta szemét.

– Alszol, Kalafat? – szólongattam.

Nem válaszolt. Sotiri feléje fordult. Figyelemmel nézte:

– Elaludt – állapította meg. – Nekem mesélj!

– Ismertem a haldokló sirályt – folytattam. – Hiszen Tahir sirálya volt, aki most két hete halt meg. Különös sirály volt: nem sivítozott, mint a többiek. Csak fölült egy sziklacsúcsra, onnan figyelte Tahir csónakját. Aztán egyenesen a csónakba röppent. Az arcjátékból is értett a huncut: Tahir komor ember volt; ha nagyon kedvetlennek tűnt, nem ment oda hozzá. Csak távolról figyelte. Amikor derűsebbnek látta, a csónak farába telepedett. Tahir meg dobálta neki a halfejet, gerincet, silány apróhalat. Közben még beszélgettek is. Nem élhetett egymás nélkül Tahir és a madár. Amikor a hátszél napokig tartott és Tahir nem mehetett halászni, a sirály csak gubbasztott, a szemetesuszályokra oda sem nézett. Lusta volt? Vagy talán költő volt? Nem tudom...

Nem sikerült a mesém: magam is észrevettem. Lassan mégis megvigasztalódtam. Parázs lett a tűz, feljött a hold. Ránéztem Sotirire: lehanyatlott a feje, ő is elaludt. Én egész éjjel nem aludtam. Koromfekete sirályok keringtek a hold alatt. Hajnal felé hajó haladt el: felénk lökte a mozdulatlan vizet és a kikötő fényeit. Milyen szép látvány volt így hajnaltájban! Felköltöttem Kalafatot. A hajóra mutattam:

– Nézd csak, milyen szép, Kalafat – mondtam.

– Te tényleg megbolondultál – mondta.

Néhányszor megcsóválta fejét. Megint a hajóra pillantott, megint megcsóválta. Fejére húzta tépett kabátját, egészen eltűnt benne.

Reggel Sivriadán

Abroncsos keszegre hajnalban szoktak kievezni.
Kalafat tépett kabátjába burkolózott, egészen eltűnt benne. Hamarosan én is elaludtam. Mire fölébredtem, világosodni kezdett. Boldogságot éreztem. Rögtön behunytam a szemem: ma szünet van, nem kell az iskolába menni. Mintha csak diák volnék, aki nagyon elunta már az iskolát: újra tizenhat éves lettem. Hosszú, napfényes, vidám nap várt reám. Kinyitottam az egyik szememet: Kalafat előszedte a horgászdobozt, morgolódva nézegette a rozsdás bádog belsejében összegyűjtött horgait. A másik szememet is kinyitottam: Sotiri föltűrte a nadrágszárát, bement a tengerbe. Az egyik szikla tövében gyűjtögetett valamit. Karját vállig vízbe dugta: mikor az ingujja vizes lett, ő is morgolódott. Nyújtóztam. Rájuk köszöntem:

– Kalimera. – Senki sem felelt. Jobb felől volt a kosár, belenyúltam, előszedtem a zsineget. Végigvizsgálgattam: teljesen ép volt. Rácsomóztam a horgot: a kötésnél mindjárt elszakadt. Kalafat zsinege nyilván nagyon elmállott már: ráncigálta, elszakadt, eldobta. Felém fordult:

– Hadd lám a horgodat – mondta.

Odanyújtottam a horgot. Pár másodperc múlva hirtelen rám meresztette kivörösödött szemét:

– Ezzel akartál te abroncsos keszeget fogni? – kérdezte.

– Miért, mi baja van?

– Még hogy mi baja van? – dühösen megrántotta a horgot: a hegye az ujjába szaladt. Bekapta, szívta a vért: – Mozog a hegye.

– Az előbb még nem mozgott.

– Csak nem rángattad meg?

– Miért rángattam volna?

– A keszeg nem olyan, mint a vén teve. „Megfogott a gazdám": aztán jól nevelten odaballag hozzád. A keszeg szabadulni igyekszik. Te meg keringeted majd az anyja kínját – mondta.

– Hiszen csak most néztük meg.

– Ne beszélj mellé, már rá akartad kötni.

– Jól van, hagyjuk. Adj egy normális horgot, tegyük rá.

– Az enyémek is berozsdásodtak. Keservesen találtam egyet, amelyik nem laza.

– Akkor mit csináljunk?

– Ráadásul három ember nem horgászhat egy csónakban.

– Sotiri akkor ne horgásszon.

– Majd te adod a kenyérrevalónkat?

Sotiri közbekiáltott:

– Főnök, elvágta a kagyló a kezemet, igen vérzik.

– Elég lesz az már, gyere ki!

– De nagyon vérzik, főnök!

– Talán bizony idehozzuk az orvost, fickó. Mindjárt eláll; de ha mégse, dohánylevelet szorítunk rá. Gyere ki a vízből, egy-kettő!

– Hogy te milyen undok vagy, Kalafat – jegyeztem meg.

– Te meg a legédesebb álmából fogod, fölvered az embert, aztán kapacitálod, hogy a jövő-menő hajókat bámulja. Képzeled, hogy utána még elaludtam? De megbolondultál? Mi szállt beléd, hogy az éjszaka közepén akarsz hajót mutogatni?

– Mert igen tetszett.

– Ha tetszett, nézted volna magad.

– Ha együtt nézzük, még szebbnek látjuk.

Megint felém fordult:

– Az éjjeli hajónézés nem az én gusztusomnak való.

Aztán Sotirihez:

– Sotiri! Még mindig vérzik?

– Már elállt, főnök.

– Hiszen megmondtuk.

– De akkor igen vérzett.

– Hadd vérezzen... Kiválogatod a kagylót?

– Persze, kiválogatom.

– Válogasd csak. Utána el akarsz velünk jönni, vagy inkább tojást szedegetsz ott fönn?

– Menjetek csak. Éppen ott vágta meg az ujjamat, ahol a zsineget fognám.

– Hát te tudod. De idefigyelj, Sotiri! Ne gyűjtsél sok tojást! Amelyik magában van, hagyd ott!

– Miért, főnök?

– Azért, mert az rossz. Nem tudod, hogy a sirály hármat tojik, mielőtt kotlani kezd?

– Én összegyűjtöm, aztán a vízben megnézzük.

– Jól van; de miből tudod meg, hogy melyik friss?

– Ráteszem a vízre. Amelyik fönnmarad, összeszedem.

– Amelyik úszik, az talán friss? Tökkelütött! Hányszor mondtam már, hogy amelyik lemerül, azt szeded össze!

– Jól van főnök, kiment a fejemből.

Egy ideig csak a tenger zúgása hallatszott. Aztán:

– Elég lesz már a kagyló, főnök?

– Milyen gyors a fickó! Vagy talán keveset gyűjtöttél?

– Ugyan már! Rengeteget. Majd a csónakot ketten behúzzátok, nem igaz? Én már megyek.

Sotiri nem várt választ. Pattant, mint a szöcske. Már a fönti vadzellerek közül kiabált:

– Főnök! Van itt egy sánta nyúl, elkapjam?

– Persze, hogy elkapod, fickó! Még állsz?

Közben a tenger is elcsöndesült. Sima volt, mintha kés szelte volna végig a felszínét. Hirtelen:

– Megvan, főnök!

– Legalább kövér?

– Olyan, mint a pehely: sovány állat.

– Akkor ne is mondd, hogy öljem meg. A nyulaknak is zörög a csontja, akár a mienk.
– Hazaviszem, főnök, jó?
– Vidd, legyen a tied. Emse?
– Kan.
– Piros a szeme?
– Vérpiros. A bundája meg sötétszürke. Igen szép állat.
– Hozd ide, hadd lássam!
– Most nem tudok lemenni! Idekötöttem egy ághoz. Mikor lemegyek, majd viszem.
– Csak vigyázz, nehogy megszökjön.
– Nem lesz baj, szorosan kötöttem.
Halkan közbeszóltam:
– Van olyan kannyúl, aminek piros a szeme, Kalafat?
– Nincs... Miért, ki mondta?
– Nem te mondtad?
– Azt mondtam, hogy a kannyúlnak piros a szeme?
– Nem éppen így mondtad, de... mégis így értettem.
– Mert nehéz a fölfogásod, kapitány – felelte. Körbepillantott: – Fickóóó! – ordította.
Nagy messziről tompán hallatszott Sotiri hangja:
– Mi van, főnök?
– Neked semmi. – Felém fordult: – Mindjárt fölkel a nap, megkéstünk. Rendben van a motyód?
Megmarkoltuk az evezőt: két párral is csak kínnal szeltük a Sivri előtti áramlást.
– Micsoda vizek vannak! – nyögte Kalafat.
Tízlépésnyire tőlünk teljesen sima volt a tenger, de körülöttünk forrani látszott. Kissé előbbre váratlanul pezsgés kavarta fel a nyugodt felszínt: áramlásnak tűnt. Csupán egy szempillantásig látszott, de aztán újra megjelent. Csak most valamivel távolabb mozdult meg a tenger vize.
– Látod a makrélát? – kérdezte Kalafat.
– Miért, ezek halak?
– Fölül egészen piciny, ujjnyi, körömnyi vagy annál is kisebb törpehal; mögötte a makréla, amögött pedig ki tudja, mi lehet?
A sirályok és a kárókatonák sebesen sorjáznak a haltömeg irányába, amely villódzik, kavarog, lemerül, aztán újra felszínre jön. A madarak a vízre szállnak, verdesnek a szárnyukkal, a mihálykák és a kárókatonák lebuknak a mélybe. Eleven reggeli a tenger színén: étvágyat szít. Minden élő lázban van. A kavargás már-már dínomdánom képét ölti, s alig nyilvánul meg a rejtett vadság. Millió élőlény millió élőlényt üldöz. A kék tenger felszínén szemmel nem látható kicsiny lények százezreit nyeldesi a nagyobb hal. Egyetlen makréla ezerszám nyeli azokat a köröm nagyságú halakat, amelyek ugyancsak ezerszám falták az egysejtűeket. A vízből felpattant hatalmas makréla nem hull vissza a tengerbe: a sirály már a levegőben elkapja, csőrében kétszer megcsóválja, hármat nyel, s félig elevenen küldi a begyébe. S mindannyiuk mögött egy kisebb tonhal,

időnként mintha az égig vetődne, hatalmasat ugrik, s villámgyorsan a haltömegbe ront. Óriási lakoma, valami nagy esküvő részegsége terjedez a kis Sivri körül. Kalafat hirtelen fölkiált:

– Mi a fene van veled? Mit bámulsz annyira?

– Odanézz, Kalafat!

– Ugyan hová?

– Reggelente az egész társaság csak a hasa után megy.

– Miféle társaság?

– Hát a halaké.

– Ha így van, te is kapd össze magad, kapitány! Ereszd a vasmacskát, ne töltsük az időt hiába!

Eresztem a vasmacskát.

– De vigyázz! Igen erős az áramlás. Nehogy elakadjon a kötél! Esküszöm, besodor bennünket...

A vasmacska még mindig merül. A kötél olyan nehéz, mint az ólom.

– Miért álltál meg? – kiabál Kalafat.

– Nem érem el az alját.

– Az öreganyádat nem éred el... Már régen elérted. Az áramlás viszi a csónakot, komám! Kösd meg a kötelet! Kétszer tekerd az orrdeszka köré! Csak vigyázz, nehogy a kezed alászoruljon! Jól van! Húzd át a karikán... ott, ott! Most a peremdeszka lyukán húzd át, aztán csomózd meg!

Remeg a csónak, rezeg a vasmacska, s mintha állandóan haladnánk.

– Kalafat, úgy érzem, csak súrol a vasmacska.

Figyelmesen körbenéz:

– Nem létezik – mondja –, hajszálra ugyanott vagyunk. Nézz csak körül.

– Sodródunk.

Hosszasan kémlel Yassıada irányába.

– Nézd csak Yassıt – erősködik. – Látod, a te szemed még az enyémnél is rosszabb.

Figyelek. Tényleg egy helyben vagyunk. Kifényesítjük a horgokat, kagylót teszünk rájuk, bedobjuk őket a vízbe. Abban a percben meglódulnak: szinte röpülnek a part felé.

– Ne ereszd tovább, elég! Állítsd meg! Van rajta valami?

– Nincsen.

Kalafat lassú mozdulatokkal húzza a zsineget.

– A te csalid már régen a hal gyomrában van – magyarázza. – Itt nem táthatod a szádat, komám. Idenézz!

Kiránt egy félkilós keszeget, a csónak farába hajítja. Én egyetlenegyet se fogok. Ő meg csak dobálja őket, egyiket a másik után.

– Te csak etesd velük a csalidat – mondja.

Már nem ellenséges. Mosolyog a kezdőn. Körülöttünk hal és madár, pontosabban tenger és ég minden népe összevegyül. A távoli, kopár csúcsok mögül csupán egyetlen sárga fénycsóvát lövell még a nap, de a tengeren a forrongás már forradalom képét ölti. Az egysejtűeket törpehalak, a törpehalakat makrélák, a makrélákat palamidák, a

palamidákat tengeri fogas, a fogasokat kardhalak, a kardhalakat delfinek, a delfineket pedig tonhalak üldözik. Én ugyan így látom; mégis bizonytalan, ki az üldöző és ki az üldözött, ki kit nyel le. Talán az a körömnyi hal falja föl a delfint, talán a fogas nyeli majd a kardhalat. Forrongás, végítélet... de semmi sem bizonyos. Csobogás, játék, ünnepély, csatamező...

Kalafat megállás nélkül dobálja a keszeget, én megállás nélkül cserélgetem a csalit. A világítótorony körül vadul sivítoznak a sirályok. Fölnézek: Sotirit látom. Viharos, sötét éjszakákon reményvesztetten villog a torony. Most a fiú elterülve, békésen cigarettázik a tövében.

– Hej, Sotiri! – kiáltom.

– Hopp! – feleli vissza.

Föltekerem a zsineget, elnyúlok a csónak derekában...

– Más úgysem telik tőled, aludjál nyugodtan – dohogja Kalafat.

Behunyom a szememet. Álmomban Kalafat egyre a keszeget dobálja, Sotiri pedig nyulat hajkurász a torony tövében...